

ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ม.๓

ผู้เรียบเรียง
ดวงพร หลิมรัตน์

๑๐๐.-

 | MAC EDUCATION

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ดวงพร หลิมรัตน์

ผู้ตรวจ

รศ.ธิดา โมสิกรัตน์

รศ.นภลัย สุวรรณธาดา

ผศ. ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช

บรรณาธิการ

ดร.ชลธิชา สุขมุก

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
ดวงพร หลิมรัตน์.

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓.--
พิมพ์ครั้งที่ ๒.--กรุงเทพฯ : แม็คเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๖๔.
๒๔๘ หน้า.

๑. ภาษาไทย--การศึกษาและการสอน. I. ชื่อเรื่อง.

495.91076

ISBN 978-616-345-233-7

พิมพ์ครั้งที่ ๒

สงวนลิขสิทธิ์ : ธันวาคม ๒๕๖๔

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วน
หนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาต
เป็นลายลักษณ์อักษร

จัดทำโดย

MAC EDUCATION

ส่งมอบนิติสิ่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว

ในนาม บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

เลขที่ ๙/๙๙ อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว ๓๘ ถนนลาดพร้าว

แขวงจันทราเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

☎ ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๒-๗ โทรสาร ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๘

E-mail : www.MACeducation.com

พิมพ์ที่ : บริษัท พี อาร์ คัลเลอร์พริ้นท์ จำกัด

คำนำ

เจตนารมณ์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ต้องการสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลกให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการด้านต่างๆ ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว ต้องมุ่งเน้นความสำคัญทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้จึงต้องมุ่งเน้นทักษะกระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

ดังนั้น เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด จึงมอบหมายให้คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยร่วมกันจัดทำหนังสือเรียนเล่มนี้เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยมีเนื้อหาครบถ้วนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทั้ง ๕ สาระ ได้แก่ สาระที่ ๑ การอ่าน สาระที่ ๒ การเขียน สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เล่มนี้ มีเนื้อหาสาระทั้งวรรณคดีและวรรณกรรม ความรู้ หลักการใช้ภาษา กิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มุ่งเน้น กระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน รักการเขียน รักการศึกษาค้นคว้า

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และหวังอย่างยิ่งว่าหนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้ทั่วไป หากมีข้อผิดพลาดประการใดขออภัยมา ณ โอกาสนี้

ดวงพร หลิมรัตน์

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
 ตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ ๑ การอ่าน	ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน
สาระที่ ๒ การเขียน	ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ
สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด	ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกร่วมในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์
สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย	ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ
สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม	ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สำหรับผู้สอนและผู้ปกครอง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เล่มนี้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชัน จำกัด ได้จัดทำและพัฒนาขึ้นใหม่ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยในการจัดทำและพัฒนาหนังสือเรียนเล่มนี้ นอกจากการจัดเนื้อหาให้ตรงกับสาระแกนกลางและตัวชี้วัดชั้นปีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว ยังได้นำผลการวิจัยประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งบริษัท แม็คเอ็ดดูเคชัน จำกัด ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยมาดำเนินการพัฒนาหนังสือเรียนชุดนี้ ดังนี้

๑. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปีและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรทุกมาตรฐานที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดให้เรียนในแต่ละปี

๒. จัดทำตัวชี้วัดชั้นปีเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกด้านผู้เรียนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความพยายามของสถานศึกษาที่จะจัดการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

๓. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของหลักสูตร ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดทำขึ้นตามแนวทางการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ทั้งนี้ผู้สอนควรชี้แจงและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติได้จริง

๔. จัดทำเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเล่มนี้ โดยบริษัทเป็นผู้รับผิดชอบคุณภาพเองในรูปแบบ MAC e-knowledge ผู้สอนและผู้เรียนที่มีความสนใจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถหาข้อมูลได้ที่ www.MACeducation/e-knowledge หรือเชื่อมต่อกับ Web Site ของบริษัท คือ www.MACeducation.com ซึ่งมีฐานข้อมูลที่ท่านสามารถ Download มาศึกษาได้

๕. เพื่อสนองนโยบายในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายให้มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาทุกระดับ ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบภาระงานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ โดยแทรกไว้ในกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจบางหน่วยที่มีเนื้อหาสอดคล้อง โดยใช้ตราสัญลักษณ์โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กำกับไว้ เพื่อเป็นจุดสังเกตสำหรับผู้สอนจะได้แนะนำผู้เรียน และผู้สอนควรเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

๖. ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวทางการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ของ Grant Wiggins และ Jay McTighe ทั้งนี้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ได้เพิ่มภาระงาน ๒ ลักษณะ สำหรับผู้สอนนำไปประยุกต์ดัดแปลง เพื่อการพัฒนาเป็นนวัตกรรมการศึกษาสำหรับแก้ปัญหาในชั้นเรียน คือ

- นวัตกรรมเพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์
- นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๗. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สอนได้วิจัยในชั้นเรียนและเขียนรายงานการวิจัยที่มีรูปแบบเหมาะสม ทางบริษัทได้จัดทำแบบฟอร์มแนวทางการเขียนรายงานเพิ่มไว้ให้ทุกหน่วยการเรียนรู้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตระหนักว่า ควรใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความไว้วางใจเลือกใช้บริการเรียนรู้ของบริษัท และจึงขอตักปณิธานว่า จะสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อวงการการศึกษาตลอดไป

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ บทพากย์รามเกียรติ์ ตอน นางลอย และตอน เอรಾವัน

๑

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓, ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๖, ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒, ๓ และ ๔

ความรู้ทางภาษา

๒๒

หลักภาษา

คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

๒๒

การใช้ภาษา

การถอดคำประพันธ์

๓๒

ภาพพจน์

๓๕

การเขียนชี้แจง

๓๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ขาซ้ายของแม่

๔๓

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓, ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒ และ ๖, ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑ และ ๓

ความรู้ทางภาษา

๕๑

หลักภาษา

คำภาษาบาลี-สันสกฤต

๕๑

การใช้ภาษา

การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ

๕๔

การเขียนคำเชิญชวน

๕๖

การอธิบาย

๕๗

โวหารการเขียน

๕๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ สุภาษิตอิศรญาณ

๖๗

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑ และ ๕, ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ท ๓.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๔ และ ๖,
ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓, ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓ และ ๔

ความรู้ทางภาษา

๘๒

หลักภาษา

การใช้คำราชาศัพท์

๘๒

การใช้ภาษา

การเขียนประกาศ

๕๔

การพูด

๕๗

การอ่านเพื่อวิเคราะห์

๑๐๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี

ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ

๑๐๕

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓, ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒ และ ๖, ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓,
ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒ และ ๓

ความรู้ทางภาษา

๑๓๒

หลักภาษา

ระดับภาษา

๑๓๒

การใช้ภาษา

การเขียนเชิงสร้างสรรค์

๑๓๗

สารคดีและบันเทิงคดี

๑๔๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ บทความเรื่อง “อยู่อย่างพอเพียง”

๑๔๗

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓, ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒ และ ๗, ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒,
ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒ และ ๓

ความรู้ทางภาษา

๑๕๑

หลักภาษา

ประโยคความซ้อน

๑๕๑

การใช้ภาษา

เรียงความ

๑๕๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เพลงพื้นบ้าน

๑๕๕

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓, ๕, ๖ และ ๑๐, ท ๓.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒ และ ๔, ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๔, ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒ และ ๓

ความรู้ทางภาษา

๑๖๕

หลักภาษา

การทับศัพท์

๑๖๕

การใช้ภาษา

ภาษาถิ่น

๑๖๗

การเลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศ

๑๗๑

มารยาทในการอ่าน

๑๗๕

การได้วาที

๑๗๖

การพิจารณาสารจากอวัจนภาษา

๑๗๙

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ บทกวีร่วมสมัยเรื่อง “คำพ่อ”

๑๘๓

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓, ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ท ๓.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๕, ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒ และ ๓

ความรู้ทางภาษา

๑๘๖

หลักภาษา

ศัพท์วิชาการ

๑๘๖

การใช้ภาษา

การวิเคราะห์ วิจารณ์ และหาเหตุผลจากการฟังและการดู

๑๙๒

การเขียนโฆษณา คติพจน์ คำคม คำขวัญ

๑๙๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๘ พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒๐๑

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓, ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๔ และ ๕,
ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๖, ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒ และ ๓

ความรู้ทางภาษา

๒๑๑

หลักภาษา

หลักการแต่งโคลง

๒๑๑

การใช้ภาษา

จดหมายกิจธุระ

๒๑๔

การย่อความ

๒๒๒

ภาคผนวก

๒๓๑

บรรณานุกรม

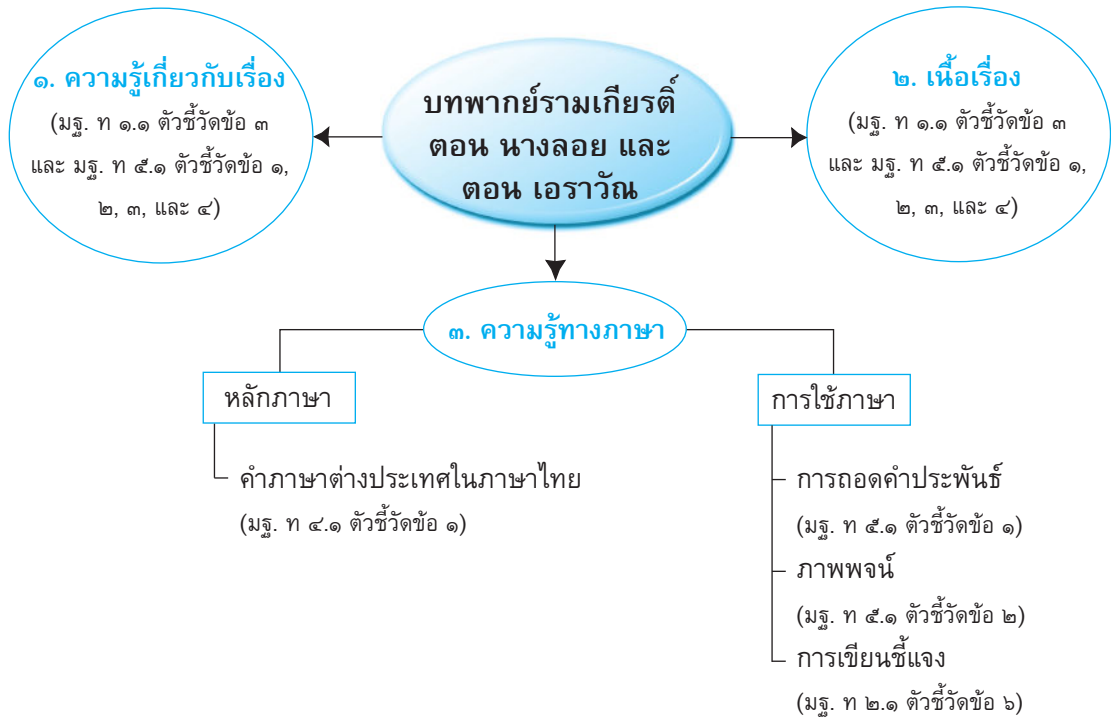
๒๓๒

ดัชนี

๒๓๕

บทพากย์รามเกียรติ์ ตอน นางลอย และ ตอน เอรಾವัน

ตัวชี้วัดชั้นปี

๑. ระบุใจความสำคัญและรายละเอียดของข้อมูลที่สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน (มฐ. ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓)
๒. เขียนอธิบาย ชี้แจง แสดงความคิดเห็น และได้แย้งอย่างมีเหตุผล (มฐ. ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๖)
๓. จำแนกและใช้คำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย (มฐ. ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑)
๔. สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรมและวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากยิ่งขึ้น (มฐ. ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑)
๕. วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน (มฐ. ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒)
๖. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (มฐ. ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓)
๗. ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง (มฐ. ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๔)

ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง

บทนำเรื่อง

บทพากย์รามเกียรติ์ เรียกกันทั่วไปว่า บทพากย์โชน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ๔ ตอน ได้แก่ พรหมาสตร์ นาคนาศ นางลอย และเอราวัณ สำหรับตอนที่นำมาให้นักเรียนศึกษาคือ นางลอยและเอราวัณ

บทพากย์รามเกียรติ์ ตอนนางลอย กล่าวถึงเหตุการณ์ตอนที่ทศกัณฐ์ออกอุบายเพื่อสลายกองทัพพระราม โดยให้นางเบญจกายลูกสาวของพิเภกแปลงร่างเป็นนางสีดาลอยน้ำไปถึงที่ตั้งกองทัพพระราม นางเบญจกายจำต้องทำตามเพราะเกรงกลัวทศกัณฐ์ นางเบญจกายแปลงตัวได้เหมือนนางสีดาทุกส่วน จนทศกัณฐ์ยังหลงคิดว่าเป็นนางสีดาตัวจริง

พระรามลงสรงน้ำที่ท่าหน้า พบร่างนางสีดาแปลงลอยน้ำมาจึงเรียกพระลักษมณ์ให้มาดู ทั้งสองพระองค์เสียพระทัยจนสลบไป เหล่าทหารวานรก็พากันร้องไห้คร่ำครวญตามไปด้วย เมื่อพระราม พระลักษมณ์ฟื้นแล้ว หนุมานกราบทูลว่าไม่น่าจะเป็นนางสีดา สงสัยจะเป็นยักษ์แปลงกายมา เพราะตามธรรมดาคนตายต้องเน่าเปื่อยและไม่ลอยทวนกระแส น้ำ จึงขอพิสูจน์ด้วยการเผาร่างแปลงนั้นในกองเพลิง นางเบญจกายทนร้อนไม่ไหวจึงกลายร่างกลับเป็นร่างเดิมเหาะหนีไป หนุมานตามจับเอาตัวมาได้ นำมาเฝ้าพระราม นางสารภาพเรื่องราวทั้งหมด สุครีพขอให้พิเภกตัดสินใจครั้งนี้ แม้จะรักลูกเพียงใด พิเภกก็ตัดสินใจให้ตัดหัวเสียบประจาน พระรามประจักษ์ในความซื่อสัตย์ยุติธรรมของพิเภก ก็ทรงเมตตาให้ปล่อยนางเบญจกาย และให้หนุมานพาไปส่งกลับเมือง ระหว่างทางหนุมานได้เกี่ยวพาราสีและได้นางเป็นภรรยา ต่อมานางเบญจกายให้กำเนิดบุตรชายชื่อ อสุรผัด

บทพากย์รามเกียรติ์ ตอนนางลอย นี้ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี ๑๑ เนื้อหาเป็นการคร่ำครวญความรัก ความอาลัย และความเศร้าโศกที่พระรามมีต่อนางสีดา ไหวพริบพรรณนาแสดงความเป็นใจอย่างลึกซึ้ง และใช้ภาษาภาพพจน์ที่งดงาม จึงได้รับยกย่องว่าเป็นกาพย์ที่ไพเราะและสร้างอารมณ์สะเทือนใจ

ตามเรื่องในรามเกียรติ์ พระรามสละราชสมบัติให้พระอนุชาคือพระพรต แล้วออกเดินป่ากับพระลักษมณ์อนุชาและนางสีดาชานา ทศกัณฐ์ลุ่มหลงในความงามของนางสีดาจึงแอบมาลักพานางไปไว้ในกรุงลงกา พระรามและพระลักษมณ์ออกติดตาม มีการทำศึกสงครามกันหลายครั้งเพื่อชิงตัวนางสีดาคืน เช่น ตีกลไวยราพ ตีกุ่มภกรรณ หลังจากกุ่มภกรรณอนุชาของทศกัณฐ์ ออกรบกับฝ่ายพระรามและถูกสังหารไปแล้ว อินทรชิตก็อาสาออกรบบ้าง

อินทรีชิตเป็นโอรสทศกัณฐ์กับนางมณโฑ เดิมชื่ออรณพัตร์ เมื่ออายุ ๑๕ ปี ได้ลาบิดาไปเรียนศิลปวิทยา แล้วไปบำเพ็ญพรตเพื่อขอศรวิเศษจากพระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม พระอิศวรประทานศรพรหมาสตร์และให้มีฤทธิ์แปลงกายเป็นพระอินทร์ได้ พระนารายณ์ประทานศรวิษณุปาณัม ส่วนพระพรหมประทานศรนาคบาทและให้พรว่าเมื่อจะตายจะต้องตายบนอากาศ และต้องมีพยานแก้วของพระพรหมมารองรับเศียรมิให้ตกถึงดิน มิฉะนั้นจะเกิดเป็นไฟไหม้โลก

เมื่ออรณพัตร์ได้พรและศรวิเศษจากเทพทั้งสาม ก็มีความเหิมเกริมมาก ครั้งหนึ่งได้ไปทำพระอินทร์รบ และแผลงศรวิษณุปาณัม (ที่พระนารายณ์ประทานให้) ตำนกฤทธาอาวุธของพระอินทร์ได้ พระอินทร์จึงต้องหนีไปเพราะหมดทางสู้ ทศกัณฐ์ยินดีที่โอรสเอาชนะพระอินทร์ได้ จึงตั้งชื่อให้ใหม่ว่า อินทรีชิต (ผู้ชนะพระอินทร์)

ในศึกครั้งแรกอินทรีชิตต้องศรพลายวาทของพระลักษมณ์ ทำให้ต้องพ่ายแพ้เลิกทัพไป อินทรีชิตจึงไปทำพิธีชุบศรนาคบาท (ที่พระพรหมประทานให้) เมื่อออกรบอีกครั้ง พระลักษมณ์ต้องศรนาคบาทของอินทรีชิต แต่ฝ่ายพระรามก็แก้พิษศรได้ อินทรีชิตจึงไปทำพิธีชุบศรพรหมาสตร์ (ที่พระอิศวรประทานให้) และออกศึกอีกครั้งโดยใช้เวทมนตร์ที่พระอิศวรประทานให้ แปลงกายเป็นพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ

บทพากย์รามเกียรติ์ ตอนเอราวัณ กล่าวถึงเหตุการณ์เมื่ออินทรีชิตแปลงกายเป็นพระอินทร์เพื่อออกรบกับพระรามและพระลักษมณ์ มีบทพรรณนาช้างทรงของพระอินทร์แปลงว่าเป็นช้างเอราวัณซึ่งมี ๓๓ เศียร แต่ละเศียรมี ๗ งา ที่งาแต่ละกิ่งมีสระบัว ๗ สระ แต่ละสระมีกอบัว ๗ กอ แต่ละกอมีดอกบัว ๗ ดอก แต่ละดอกมี ๗ กลีบ แต่ละกลีบมีเทพธิดาอยู่ ๗ องค์ แต่ละองค์มีบริวาร ๗ นาง ซึ่งจับระบำรำฟ้อนอยู่ที่เศียรข้างมีวิมานซึ่งงามราวกับวิมานเวไชยันต์ของพระอินทร์ ทั่วตัวช้างประดับตกแต่งอย่างสวยงาม ความขี้ขลาดคือสารถีของอินทรีชิตชื่อ โลทันซึ่งแปลงกายเป็นเทพบุตร ทหารเหล่าทัพต่างๆ ของอินทรีชิตต่างก็แปลงกายเป็นเทพและอมนุษย์

พระรามตื่นบรรทมแล้วก็เสด็จออกทัพไปกับพระลักษมณ์ พระลักษมณ์ทอดพระเนตรเห็นทัพพระอินทร์แปลงจึงตรัสถามสุครีพด้วยความสงสัย สุครีพทูลเตือนให้พระลักษมณ์ระวังพระองค์ แต่อินทรีชิตก็รีบสั่งให้บริวารจับระบำถวายจนพระลักษมณ์เคลิ้มพระองค์ อินทรีชิตจึงสบโอกาสแผลงศรพรหมาสตร์หมายจะสังหารพระลักษมณ์

บทพากย์รามเกียรติ์ ตอนเอราวัณ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉมัง ๑๖ ซึ่งเหมาะกับบทพากย์ตอนนี้ เพราะทำให้ดำเนินเรื่องได้อย่างรวดเร็วและกระชับรัดกุม ผู้อ่านสามารถจินตนาการอย่างชัดเจนถึงความยิ่งใหญ่โอฬารของช้างเอราวัณและความงดงามของกระบวณทัพอันได้

ทั้งบทพากย์นางลอยและเอราวัณมีคุณค่าในด้านศิลปะการใช้ภาษาที่งดงาม นับเป็นมรดกทางวรรณคดีที่ควรศึกษาและรักษาไว้ตลอดไป

เนื้อเรื่อง

บทพากย์รามเกียรติ์ ตอน นางลอย

กาพย์ยานี ๑๑

๑ ดาวเดือนก็เลื่อนลับ	แสงทองระยับไพลมหน
จวบจนพระสุริยน	จะเยี่ยมยอดยุคนคร
๑ สมเด็จพระหริวงค์	ภูษพงศ์ทิพากร
เสด็จลงสรงสาคร	กับองค์พระลักษมณ์อนุชา
๑ เสนาพฤตามาตย์	โดยพระบาทเสด็จคลา
เกือบใกล้จะถึงสา	ครุฑที่ท้าวเคยสรงชล
๑ พระเหลือบเล็งชลาสินธุ์	ในวารินทะเลวน
เห็นรูปอสุรกล	อันกลายแก้งเป็นสีดา
๑ ผาวิ่งประหวั่นจิต	ไม่ทันคิดก็โศกา
กอดแก้วกนิษฐา	ฤดีดีนี้อยู่แต่ยัน

๑ พระช้อนเกศขึ้นวางดัก	พิศพัทตร์แล้วรับขวัญ
ยิ่งคิดยิ่งกระสัน	ยิ่งโศกเศร้าในวิญญูญาณ
๑ พิศพินศิโรโรตม์	พระองค์ไอษฐ์และนัยนา
กรแก้วพระกนิษฐา	ก็แมนเหมือนสีดาเดียว

๑ พิศทรวงและดวงกัน	ในเบื้องบนพระองค์เรียว
ชะรอยรูปสีดาเจียว	ประจักษ์แล้วนระอกอา
๑ พระเล็งลักษณเกศ	สินีน้องจนบาทา
แทบเท้าจะมรรณา	พินาศแนบพระศพลง
๑ พระพิโรธพิไรรัก	สลักลั่นพระทรวงทรง
กันแสงสะอื้นองค์	อรอ่อนทอดถอนใจ
๑ จึงตรัสเรียกเจ้าร่วมรัก	พ่อลักษมณ์เอยจะทำไฉน
เจ้าสีดามาบรรลัย	เสียจริงแล้วนระอกอา
๑ ใจจิตพี่เพียงขาด	พระเยาวราชมามรรณา
ไอ้อ่อนุชา	อนาถนักประจักษ์ใจ
๑ พระลักษมณ์เล็งลานทวษ	พระชลเนตรเชอหลังไหล
โศกสองภวไฉน	พระหฤทัยเชอพันเพื่อน
๑ พระน้องเอยเสียตายนัก	พระวรพักตร์ตั้งดวงเดือน
หาไหนจะได้เหมือน	ไม่มีแล้วในโลก
๑ มาตรแมนจะหาดวง	วิเชียรช่วงเท่าศิริ
หาดวงพระสุริย์ศรี	ก็จะได้ดุดังใจ
๑ จะหาโฉมให้เหมือนนุช	จนสุดฟ้าสุราลัย
ตายแล้วและเกิดใหม่	ไม่ได้เหมือนเจ้าณฤมล
๑ พระน้องเอยถุญ้อยจิต	เจ้าหวนคิดกระหวัดวน
ผูกคอให้เสียชนม์	สิ้นชีพแล้วจึงลอยมา
๑ ถุญศกัณฐ์มันโกรธ	พิโรธเรากะมังหนา
ว่าฆ่าโคตรวงศ์	จึงฆ่าพระน้องให้ตายแทน
๑ เกิดฤจาจะรื้อรบ	ตรลบวิงเข้าชิงแดน
พันเสียให้นับแสน	ให้เศียรขาดลงดาศดิน
๑ พระดาลเดือดแล้วดับได้	กลัวเทพไทจะดิฉิน
ไฉนหนอพระยุพิน	ยุพาพี่จะคืนเป็น
๑ พระน้องเอยแต่จากเจ้า	ทุกค่ำเช้าและยามเย็น
ยามเสวยพี่เคยเห็น	ไม่เห็นเจ้าเศร้าโศกา
๑ จะประมวลทวษไว้	พระชลนัยน์ที่โหยหา
ดินฟ้าและยมนา	ไม่เท่าเทียมที่เรียมตรอม

๑ ทุกข์ทับบ่เหือดหาย
ทุกข์เท่าที่พี่ตรอม

พระวรกายก็ชুবผอม
แต่ก่อนเก่าบ่เท่าทัน

๑ อันทุกข์พี่ครั้งนี้
พ่างเพียงจะอาสัญ

เป็นสุดที่จะรำพัน
พระชนมชีพชีวา

๑ สีดาเอยถึงจะตาย
จงเอื้อนโอรสู้ออกเจรจา

จะวอดวายพระชนมา
จะจากแล้วจงสั่งกัน

๑ เจ้าชายเนตรดูพี่บ้าง
เราจะร่วมพระเพลิงกัน

ให้พี่สร้างซึ่งโศกศัลย์
ในเขตชั้นนทร์พระคงคา

๑ ถ้าแต่แรกพี่รู้เหตุ
เมื่อจากศรีอยุธยา

ว่าเยาวเรศจะมรณา
จะฝากไว้กับชนนี้

๑ พี่กับพระอนุชา
ถ้วนครบสิบสี่ปี

จะมาอยู่พนาลี
จะคืนเข้าพระเวียงชัย

๑ สีดาเอยชะรอยกรรม
ห้ามเจ้าสักเท่าใด

พระเคราะห์นำเข้าตลใจ
ไม่ฟังว่าอุตสาห์ตาม

๑ ทั้งพระญาติวงศ์
ห้ามเจ้ามิฟังความ

พระมารดาก็ห้ามปราม
เจ้าวอนว่าอุตสาห์เดิน

๑ ด้วยพี่เป็นเพื่อนยาก
ในป่าพนาเนิน

แสนลำบากระหกระเหิน
ศิริห่วยและเหวซาร

๑ แค้นด้วยมฤคมาศ
ล่อลวงเจ้าดวงมลายย์

ตั้งมัจจุราชมตามผลาญ
สมรพี่ให้พี่จร

๑ จึงทุกข์ทับอระเรียม
สู้ยกพลาก

ยิ่งตรมเกรียมให้อาวรณ์
มาต่อทุกข์ด้วยอสุรา

๑ หม่อมมารพี่ผลาญสรรพ คืนเข้าอยุธยา	จึงจะรับขนิษฐา บุรีราชเมืองเรา
๑ ยังมีทันจะผลาญโคตร ควรฤาพระนางเยาว์	ให้ร่ำกโษสนั้นบางเบา มาสิ้นชีพเสียดกลางคัน
๑ แม้นเจ้าม้วยในเมืองเรา จะโสรจสรงสุคนธ์อัน	พระศพเจ้าจะเจ็ดจัน ตรลบกลิ่นสุมาลี
๑ พระโกศทองจะรองรับ เชิญศพขึ้นสู่สี่	สำหรับราชเทวี วิกาแก้วอันเรื่องรอง
๑ เข้าสู่พระเมรุมาศ แสงเพลิงจะเริงรอง	อันโอภาสด้วยเทียนทอง ไปต้องสี่วิสูตรพราย
๑ อัจกลับจงกลกลีบ พู่ห้อยเพดานราย	ประทีปทองจะส่องฉาย ระรวรเย็นรำเพยลม
๑ พระวิสูตรจะวงวัง รูปภาพจะเคียงคม	บัลลังก์ทิพย์บรรทม กนิกรพื่อนอยู่ผาดผัน
๑ อีกระณาดิวงศา แสนสาวพระกำนัล	ก็จะมาประชุมกัน จะนอบน้อมประนมกร
๑ ยามคำจะรำให้ เสียงสังข์และแตรงอน	วิเวกใจให้อาวรณ์ จะประโคมอยู่ครืนเครง
๑ อยู่ชยาจะเย็นระยอ ฝูงราษฎรจะบรรเลง	ระทศท้ออยู่วังเวง เมื่อถวายพระเพลิงปลง
๑ อนิจจาเจ้าเพื่อนไว้ พี่จะได้สิ่งใดปลง	มาบรรลียอยู่เองค์ พระศพน้องในหิมวา
๑ จะเชิญศพพระเยาวเรศ ทั้งพระณาดิวงศา	เข้ายังนิเวศน์อยุธยา จะพิโรธพิโรเรียม
๑ ว่าพี่พามาเสียชนม์ จะเกลี้ยทรายขึ้นทำเทียม	ในกมลให้ตรมเกรียม ต่างแทนทิพย์บรรทม
๑ จะอุ้มองค์ขึ้นต่างโกศ ต่างเสียดพระสนม	เอาพระโอษฐ์มาระงม อันร่ำร้องประจำเวร
๑ สาคระจะต่างเมือง มังกรโตกิเลน	สิขรเนื่องจะต่างเมรุ จะต่างพาหณะยล
๑ ดาวเดือนจะต่างเทียน เมฆหมอกในเวहन	วิเชียรแก้วกลีบจงกล จะต่างพู่และเพดาน

- ◎ พกษาจะต่างฉัตร
ดอกไม้ในหิมพานต์
- ◎ ฟากฝั่งมหรณพ
ต่างศรีวิสูตรสาย
- ◎ เสียงคลื่นจะต่างกลอง
จักจั่นและระไร
- ◎ จะเก็บพรรณไม้หอม
เชิญศพเจ้าสีดา
- ◎ จะอุ้มองค์กว่าจะม้วย
ร้อนร่ำฤทัยจุม
- ◎ แค้นคิดปู้ห้าย
ขับเคี่ยวประจำกัน
- ◎ ไม่คิดกายเสียดายรัก
คুমพลโยธา
- ◎ หวังจะรับพระนุชคีน
พี่มาพบแต่ซากผี
- ◎ เสียดวงพระเวทมนตร์
เจ้าสีดามาบรรลัย
- ◎ คทาธรและศรขรรค์
โยนเข้าเผาอ็คคี
- ◎ เจ้าลักษมณ์เอยถ้าพี่ม้วย
อย่าคิดแค้นทำสงคราม
- ◎ แม้นพระแม่เจ้าทั้งสาม
อีกทั้งเจ้าสีดา
- ◎ พระชนนีจะสร้อยเศร้า
จงว่าพี่นี้อยู่ไพร
- ◎ สิ้นพลางพระทางรำ
จวบจนพระรวี
- ◎ พระกำลังสลดเลือด
พระวรกายก็เย็นแสง
- ◎ สิ้นเสียงก็สิ้นสัง
เหือดแห่งพระกัญฐา
- สุวรรณรัตน์อันไพศาล
จะต่างพุ่มอยู่เรียงราย
จะวงศ์พเจ้าโฉมฉาย
สุวรรณรัตน์อันอำไพ
พิณพาทย์ฆ้องประโคมใน
จะต่างสังข์และเสภา
มารวมล้อมขึ้นบูชา
ขึ้นวางไว้ในเพลิงรุ่ม
จะตายด้วยเมื่อไฟซุ่ม
พลราชเชอราพัน
เสียดายทำสงครามชั้น
เจียนจะสิ้นลงหลายครา
กับเจ้าลักษมณ์อนุชา
มาถมทางในวารี
ไปชมชื่นในกรุงศรี
สีดาพี่น่าน้อยใจ
ทั้งศรพลอันเกรียงไกร
จะทำศึกไปไยมี
จะหักหันให้ยับยี่
ให้ม้วยไหม้จะตายตาม
เพราะตายด้วยเจ้าโฉมงาม
จงคืนเข้าอุยขยา
จะถามถึงพระพี่ยา
อย่าทูลว่าพี่บรรลัย
พระญาติเราจะว่าไร
ประพฤติเพศเป็นมุนี
แต่แรกย่ออรุณศรี
จะบ้ายเบี่ยงลงยอแสง
พระพักตร์เผือดลงโรยแรง
สยงเส้นพระโลมา
และสิ้นทั้งพระเชพา
พระนัยน์เนตรก็หลับลง

๑ พระเสโท ฐ โชมชาบ	ก็ไหลอาบพระทรวงทรง
เอนแอบพระองค์ลง	กับเกศแก้วกฤษณนาง
๑ สิ้นโสดพระนาสา	พระวาทาก็อับปาง
เหลือแต่หทัยงศ์	ระริกริกอยู่ริมทรวง
๑ ทีกทีกสะท้อนจิต	นึ่งสนิทฤดีดวง
ตั้งหนึ่งจะสูญทรวง	สรวรรคตนิคาลัย

อธิบายศัพท์

กระสัน	หมายถึง คะเนิง กระวนกระวายด้วยความรัก
กัณฐา	หมายถึง คอ
กิลهن	หมายถึง สัตว์ในนิยายจีน ตามคำราชาของจีนว่า หัวเป็นมังกร มีเขาอ่อนหนึ่งเขา ตัวเป็นกวาง ตีนมีกีบเหมือนม้า หางเป็นพวง
กฤษทล	หมายถึง ตุ่มหู
เขพา, เขพะ	หมายถึง น้ำลาย
คทาธร	หมายถึง ตะบองสำหรับถือ
คินเป็น	หมายถึง คินชีวิตมา
เคียม	หมายถึง ไหว้ คำนับ เคียมคม ก็ใช้
จงกลกลีบ	หมายถึง กลีบดอกบัว
จุมพล	หมายถึง จอมพล นายทัพ
ดาษดิน	หมายถึง เคลื่อนกลาดไปตามพื้นดิน
เดยัน	หมายถึง แสบซาดใจ
ตลป (ตระ-หลป)	หมายถึง ตลป หกหลังมา กลับย้อนหลัง
แดรงอน	หมายถึง ชื่อแตรชนิดหนึ่ง ใช้ในพิธีหลวง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ บทพากย์รามเกียรติ์ ตอน นางลอย และตอน เอรಾವัน

โต	หมายถึง	สิงโต
เทวษ	หมายถึง	คร่ำครวญ
นาสา	หมายถึง	จมูก
นิกาลัย	หมายถึง	ตาย
นิเวศน์	หมายถึง	ที่อยู่ บ้าน วัง
บันพระองค์	หมายถึง	บันเอว
บัลลังก์ทิพย์บรรทม	หมายถึง	แท่นสำหรับนอน
ประทีป	หมายถึง	ตะเกียง โคม ไฟที่มีเปลวสว่าง หมายถึงเอาตะเกียง ไฟเทียน เป็นต้น
ผาดผัน, ผันผาด	หมายถึง	วิ่งหกหันไปมา
พระแม่เจ้าทั้งสาม	หมายถึง	นางเกาสุริยา (เกาศัลยา) ชนนี้ของพระราม นางไภยเกษิ (ไภยเกษิ) ชนนี้ของพระพรต นางเป็นต้นเหตุให้พระรามต้องเดินดง และนางสมุทราชา (สุมิตรา) ชนนี้ของพระลักษมณ์และพระสัตรุด (ศัตรุฆณ์)
พฤตมาตย์	หมายถึง	อำมาตย์ผู้เฒ่า เสนาพฤตมาตย์ อาจจะหมายรวมทั้งทหารพราหมณ์ และอำมาตย์ก็ได้
พลากร	หมายถึง	กองทหาร
โพยม	หมายถึง	ท้องฟ้า
ภูไฉน	หมายถึง	พระเจ้าแผ่นดิน
มฤคมาศ	หมายถึง	กวางทอง ซึ่งความจริงคือ มาริศ ผู้แปลงกายเป็นกวางทองไปล่อนางสีดา ตามอุบายของทศกัณฐ์ พอพระรามไปตามกวางทอง ทศกัณฐ์ก็มาลักนางสีดาไป
มหรธพ	หมายถึง	ห้วงน้ำใหญ่ ทะเลใหญ่
ยมนา	หมายถึง	แม่น้ำยมุนา เป็นแม่น้ำสายหนึ่งในอินเดีย ในที่นี้หมายถึงห้วงน้ำใหญ่
ยุคนธร	หมายถึง	ชื่อภูเขาทิวหนึ่งในหมู่เขาสัตตบริภัณฑ์ ซึ่งล้อมรอบภูเขาศรีสุเมรุ ใช้ยุคนธร หรือยุคนธร ก็มี
ยุพิน, ยุพา	หมายถึง	หญิงสาวสวย
เยาวราช	หมายถึง	กษัตริย์ผู้เยาว์ ในที่นี้หมายถึงนางสีดา
เยาวเรศ	หมายถึง	นางกษัตริย์ หญิงสาวสวย
ร่วมพระเพลิง	หมายถึง	ร่วมเผาด้วยกันในไฟ
ระทด	หมายถึง	สลัด เศร้าใจ สิ้นไหว
รับขวัญ	หมายถึง	ปลอบโยนให้ขวัญกลับมาสู่ตัว
ราชเทวี	หมายถึง	นางพญา มเหสี
เรไร	หมายถึง	ชื่อแมลงชนิดหนึ่งในจำพวกจักจั่น ตัวสีเขียว

โลมา	หมายถึง ชน
วงวัง	หมายถึง ล้อม กั้น
วรพักตร์	หมายถึง ดวงหน้าอันงาม
วาตา, วาด	หมายถึง ลม
วิเชียร	หมายถึง เพชร สายฟ้า อาวุธของพระอินทร์
วิสูตร	หมายถึง ม่าน
ศร	หมายถึง อาวุธวิเศษของพระราม มี ๓ เล่ม คือ พรหมาสตร์ อัคนีवाद และพลาญวาท
ศรีอยุธยา	หมายถึง เมืองอโยธยาของพระราม เป็นเมืองที่พระอินทร์สร้างให้แก่กุมารซึ่งเกิดจากดอกบัวที่พระอุทรของพระนารายณ์ พระอินทร์เลือกได้ที่ฤๅษีสัตน คือ อจนคาวี ยุคอัคร ทหะฤๅษี และ ยาคมนุณี บำเพ็ญพรตอยู่ ที่ตรงนั้นเป็นป่า ชื่อว่า ทวาราวดี พระอินทร์จึงนิรมิตเมืองขึ้นที่ตรงนั้น ให้ชื่อว่า อโยธยา (อยุธยา) โดยเอาอักษรตัวหน้าของชื่อฤๅษีทั้งสี่นั้นมาประสมกันเป็นคำ อยุธยา แปลได้ความหมายว่า ไม่พ่ายแพ้ ไม่มีใครปราบได้
ศิโรโรตม์	หมายถึง ศิระะ ปัจจุบันใช้ว่า ศิโรตม์
สาครเศ	หมายถึง แม่น้ำ ทะเล
สินี	หมายถึง นางผู้มีผิวเนื้ออันขาวงาม
สีวิกา	หมายถึง วอ เสลียง คานหาม
สุคนธ์	หมายถึง กลิ่นหอม เครื่องหอม
สุรลัย	หมายถึง ที่อยู่ของเทวดา หมายถึง สวรรค์
สุญทรวง	หมายถึง สิ้นใจ
เสโท	หมายถึง เหนือไคล
โสจรสรง	หมายถึง อาบน้ำ
หทัยงค์	หมายถึง หัวใจ
หมตมารพีผลาญสรรพ	หมายถึง เมื่อพีปราบเหล่ายักษ์มารตายหมดแล้ว
หริวงศ์	หมายถึง วงศ์หรือเชื้อสายของพระนารายณ์ คือ พระราม
หิมวา	หมายถึง ป่าใหญ่
อจกลับ	หมายถึง โคมอย่างหนึ่งทำด้วยทองเหลือง บางที่มีระย้าห้อยด้วย ไข ในสมัยโบราณ
อასัญ	หมายถึง ดาย
โอภาส	หมายถึง แสงสว่าง ความสุขใส ความเปล่งปลั่ง ส่องแสง

บทพากย์รามเกียรติ์ ตอน เอรಾವัน

กาพย์ฉมัง ๑๖

๑ อินทรชิตบิดเบือนกายิน	เหมือนองค์อมรินทร์
ทรงคชเอราวัณ	
๑ ช่างนิรมิตฤทธิแรงแข็งขัน	เผือกผ่องผิวพรรณ
สีสังข์สะอาดโอพาร์	
๑ สามสิบสามเศียรโสภา	เศียรหนึ่งเจ็ดงา
ดั่งเพชรรัตน์รูจี	
๑ งาหนึ่งเจ็ดโบทขรณี	สระหนึ่งย่อมมี
เจ็ดกออุบลบันดาล	
๑ กอหนึ่งเจ็ดดอกดวงมัลย์	ดอกหนึ่งแบ่งบาน
มีกลีบได้เจ็ดกลีบผกา	
๑ กลีบหนึ่งมีเทพธิดา	เจ็ดองค์โสภา
แน่นน้อยลำพานงพาล	
๑ นางหนึ่งย่อมมีบริวาร	อีกเจ็ดเขาวามัลย์
ล้วนรูปนิรมิตมารยา	
๑ จับริบ่าร้ายร้ายสายหา	ชำเลื่องหางตา
ทำที่ดั่งเทพอัปสร	
๑ มีวิมานแก้วงามบรร	ทุกเทศกฤษร
ดั่งเวไชยันต์อมรินทร์	
๑ เครื่องประดับแก้วแก้วโกมิน	ช่องทางกระวิน
สร้อยสายชนกถักทอง	
๑ ตาข่ายเพชรรัตนร้อยกรอง	ผ้าทิพย์ปกตระพอง
ห้อยพู่ทุกหูกชสาร	
๑ โลหันทนสารถิขุนमार	เป็นเทพบุตรความญ
ขับท้ายที่หนึ่งข้างทรง	
๑ บรรดาโยธาจักรรงค์	เปลี่ยนแปลงกายคง
เป็นเทพไทเทวัญ	
๑ ทัพหน้าอารักขไพโรสถันธ์	ทัพหลังสุบรรณ
กินนรนาคนาคา	

๑ ปีกซ้ายฤๅษิตวิทยา ตั้งตามตำรับทัพชัย	คนธรรพ์ปีกขวา
๑ ล้วนถืออาวุธเกรียงไกร พระขรรค์คทาถ้วนตน	โตมรศรชัย
๑ ลอยฟ้ามานในเวหน มาถึงสมรภูมิชัย	รีบเร่งรีพล
๑ เมื่อนั้นจึงพระจักรี อรุณเรืองเมฆมา	พอพระสุริย์ศรี
๑ ลมหวนอวลกลิ่นมาลา นิवासแถวแนวดวง	เฟื่องฟุ้งวนา
๑ ผิ่งภู่มู่คณาเหมหงส์ แทรกใช้ในสรว้อยสุมาลี	ร่อนราตาลง
๑ ดูเหว่าเร้าเร่งพระสุริย์ศรี กู่ก้องในท้องดงदान	ไก่อชันปีกดี
๑ ปีกษาคืบตาชันขนาน สำเนียงเสนาะไนไพร	หาคู่เคียงประสาน
๑ เดือนดาวดับเศรำแสงใส ก็ผ่านพยับรองเรือง	สร้างแสงอโณทัย
๑ จับฟ้าอากาศแลเหลืออง บรรทมพินจากไสยา	ชิบดินทร์เชอบรรเทือง
๑ เสด็จทรงรถแก้วโกสัย จะแข่งซึ่งแสงสุริย์ใส	ไฟโรจน์รูจี
๑ เทียมสินธพอาชาไนย ชันหุระเบิดเหตุหรรษ์	เริงร้องถวายชัย
๑ มาตลีสารถีเทวัญ ขั้บรรทมกลางจัดรงค์	กรกุมพระขรรค์
๑ เพลารอยพลอยประดับดุมวง กระทบกระทั่งธรณี	กีก้องกำก
๑ มยุรฉัตรชุมสายพรายศรี กบี่ระบายโบกกลม	พัดโบกพัชนี
๑ อึงอินทเกียรตีระงม ประสานเสนาะไนไพร	แตรสังข์เสียงประสม